

Vergaderjaar 2022–2023

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 3741

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 juli 2023

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij 3 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissie voorstellen (BNC).

Fiche: Verordening ESG-ratingbureaus (Kamerstuk 22 112, nr. 3740)

Fiche: Mededeling nieuwe agenda betrekkingen EU-Latijns Amerika en het Caribisch gebied

Fiche: Mededeling oprichting interinstitutioneel orgaan voor ethiek (Kamerstuk 22 112, nr. 3742)

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

Fiche: Mededeling nieuwe agenda betrekkingen EU-Latijns Amerika en het Caribisch gebied

1. Algemene gegevens

- a) *Titel voorstel*
Gezamenlijke mededeling aan het Europees Parlement en de Raad «Een nieuwe agenda voor de betrekkingen van de EU met Latijns-Amerika en het Caribisch gebied.»
- b) *Datum ontvangst Commissiedocument*
7 juni 2023
- c) *Nr. Commissiedocument*
JOIN (2023) 17
- d) *EUR-Lex*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0017&qid=1686834182434>
- e) *Nr. impact assessment Commissie en Opinie*
N.v.t.
- f) *Behandelingstraject Raad*
Raad Buitenlandse Zaken
- g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*
Ministerie van Buitenlandse Zaken

2. Essentie voorstel

De Europese Commissie (hierna: Commissie) en de Hoge Vertegenwoordiger (hierna: HV) hebben een gezamenlijke mededeling uitgebracht over een nieuwe agenda voor de betrekkingen tussen de Europese Unie (hierna: EU) en Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (hierna: LAC). Deze is gepubliceerd voorafgaand aan de aanstaande top tussen de staatshoofden en regeringsleiders van de EU en de Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caribische staten (CELAC) op 17 en 18 juli 2023 te Brussel.

De mededeling benadrukt allereerst dat de EU en LAC natuurlijke partners zijn met nauwe historische, culturele, economische en sociale banden en een gezamenlijk *commitment* aan vrede en multilateralisme. In een snel veranderende context van o.a. toenemende geopolitieke uitdagingen, de Covid-pandemie, de klimaatcrisis en technologische veranderingen doen de Commissie en de HV een voorstel om een hernieuwd strategisch partnerschap met de LAC-regio te ontwikkelen. Hiervoor zijn verschillende redenen.

Ten eerste zijn de EU en LAC belangrijke bondgenoten. Zo willen beide regio's het op regels gebaseerde internationale systeem versterken. De mededeling geeft aan dat de EU en LAC samen een derde van alle leden van de Verenigde Naties (hierna: VN) vertegenwoordigen en een belangrijke rol spelen bij de handhaving van het internationaal recht en de verdediging van het Handvest van de VN, onder meer door op te staan tegen de Russische agressie tegen Oekraïne. Ook zijn de EU en LAC hechte handels- en investeringspartners die een gedeeld belang hebben bij duurzame groei, het vergroten van economische weerbaarheid en het mitigeren van de risico's van strategische afhankelijkheden. Daarnaast streven beide regio's naar inclusieve en duurzame samenlevingen op basis van de duurzame ontwikkelingsdoelen (*Sustainable Development Goals* of SDG's). De mededeling verwijst hierbij ook naar het belang van de LAC-regio vanuit ecologisch oogpunt, als belangrijke voedselproducent en als aanjager op het gebied van groene energie.

Onder dit strategische partnerschap stelt de mededeling verschillende acties voor.

Allereerst een hernieuwd politiek partnerschap met: 1) de LAC-regio als geheel, via bijvoorbeeld regelmatige toppen tussen de EU en de CELAC; 2) individuele landen, zoals via bilaterale toppen van de EU met strategische partners Brazilië en Mexico; 3) sub-regio's, o.a. het versterken van betrokkenheid van de EU bij het Caribisch gebied, inclusief met de regionale samenwerkingsverbanden Caricom en Cariforum; 4) op multilateraal niveau, o.a. nauwere samenwerking in de VN, G20, Internationaal Monetair Fonds (IMF), bij de follow-up van de *Summit for a New Global Financing Pact*¹ en in aanloop naar de SDG top tijdens de *High-level Week* van de Algemene Vergadering van de VN in september 2023. Ook bepleit de mededeling het ondertekenen van de zgn. Post-Cotonou-overeenkomst² tussen de EU en de Organisatie van staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (OACPS).

Ten tweede zet de mededeling in op het verder versterken van de EU-LAC handelsbetrekkingen. Bilaterale en regionale handelsovereenkomsten zijn volgens de mededeling een belangrijke motor voor groei- en diversificatiestrategieën in beide regio's (inclusief voor kritieke grondstoffen) en voor duurzame en inclusieve ontwikkeling. Ook leiden handelsakkoorden volgens de mededeling tot meer export voor het midden- en kleinbedrijf, transparantie bij aanbestedingen, versterking van de bescherming van intellectueel eigendom en faciliteren zij investeringen en innovatie. Tot slot bieden de akkoorden een platform voor de eerbiediging van mensen- en arbeidsrechten, milieubescherming en regionale integratie. De mededeling zet daarom in op spoedige afronding van de procedures voor de ondertekening van de gemoderniseerde overeenkomsten met Chili en Mexico, evenals het sluiten van een overeenkomst met Mercosur (Brazilië, Argentinië, Paraguay en Uruguay).³ Zodra de handelsovereenkomsten met Midden-Amerika en Colombia-Peru-Ecuador door alle EU-lidstaten zijn geratificeerd, moet ook worden overwogen om de duurzaamheidsbepalingen van deze overeenkomsten te versterken. De Commissie en HV willen ook de dialoog met de regio over de groene transitie intensiveren, samen de impact van EU-wetgeving op het gebied van de *green deal* adresseren, meer samenwerken met LAC binnen de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en samen met geïnteresseerde LAC-landen werken aan de toekomstige *Critical Raw Materials Club*⁴.

Ten derde bepleit de mededeling o.a. via Global Gateway en de Team Europe benadering⁵ partnerschappen voor een eerlijke, groene en digitale transitie. Hierbij gaat het o.a. om het opvoeren van de strijd tegen bos- en biodiversiteitsverlies, het sluiten van *Memoranda of Understanding* over energie en het verkennen van partnerschappen t.a.v. kritieke grondstoffen

¹ De top is geïnitieerd door Franse president Macron om sturing te geven aan centrale thema's als de hervormingen van de multilaterale ontwikkelingsbanken, schuldenproblematiek, innovatieve en private financiering, technische assistentie en data architectuur.

² De Post Cotonouovereenkomst dient als raamwerk voor de politieke en economische samenwerking tussen de EU en de Afrikaanse, Caribische en landen aan de Stille Oceaan (ACS landen). Het is de opvolger van het Cotonouverdrag dat in 2020 verliep, maar inmiddels na vier verlengingen op 31 oktober 2023 weer zal verlopen.

³ De huidige stand van zaken t.a.v. de lopende onderhandelingen over handelsakkoorden is opgenomen in de bijlage bij Kamerstuk 21 501-02, nr. 2660.

⁴ De EU stelt in de *Critical Raw Materials Act* voor een aantal gelijkgezinde landen samen te brengen in de *Critical Raw Materials Club* (CRM-Club) om diversificatie te stimuleren en de toegang tot kritieke en strategische grondstoffen te bevorderen. Nederland heeft in het betreffende BNC-fiche aangegeven hier graag een rol in te willen spelen.

⁵ Global Gateway (GG) is het meest concrete initiatief waarmee de EU haar «aanbod» aan partnerlanden vormgeeft. Hiermee wil de EU publieke en private investeringen mobiliseren op het snijvlak van EU- en lokale belangen, die bijdragen aan beleidsdoelen zoals het tegengaan van klimaatverandering. *Team Europe Initiatives* zijn samenwerkingsverbanden tussen de EU, lidstaten en ontwikkelingsbanken die bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van een land.

en meer dialoog over milieu en klimaatverandering. Ook wordt meer samenwerking op het gebied van duurzame financiering, circulaire economie en hernieuwbare waterstof genoemd. Bij de digitale transitie gaat het o.a. om samenwerking in het kader van de EU-LAC digitale alliantie en bij ruimtevaartactiviteiten. Verder wordt in het kader van een duurzame economische groei voor menselijke ontwikkeling ook samenwerking op terreinen als gezondheid, innovatie en onderzoek genoemd.

De vierde pijler van het beoogde partnerschap met de regio wordt gevormd door het versterken van samenwerking op het terrein van justitie, burgerveiligheid en de bestrijding van grensoverschrijdende georganiseerde misdaad. Voorstel is o.a. om voort te bouwen op programma's zoals EI PAcCTO 2.0⁶. Verder is de inzet om samenwerking te versterken op het gebied van o.a. drugsbeleid en -bestrijding, bestrijding van mensenhandel, *cybersecurity*, tussen financiële inlichtingendiensten en met Eurojust en Europol.

Als vijfde pijler wordt samenwerking op het gebied van vrede en veiligheid, democratie, rechtsstaat, mensenrechten en humanitaire hulp benoemd. Voorgestelde acties zijn o.a. de intensivering van samenwerking met het Inter-Amerikaanse mensenrechtensysteem, meer inzet om de positie van vrouwen en meisjes te versterken, gezamenlijke initiatieven ter ondersteuning van het Internationaal Strafhof, ondersteuning van de Escazú-overeenkomst⁷, verkennen van mogelijkheden voor partnerschappen op het gebied van veiligheid en defensie, en het versterken van de samenwerking bij het tegengaan van buitenlandse informatiemaniplatie en inmenging.

Tot slot bepleiten de Commissie en HV dat een versterkt partnerschap ook tot doel heeft om de samenwerking op het gebied van o.a. onderwijs, onderzoek en mobiliteit tussen beide regio's te intensiveren.

De Commissie en HV memoreren dat de EU en LAC samen 14% van de wereldbevolking vertegenwoordigen en 21% van het wereldwijde BBP. Een hechter partnerschap is een strategische noodzaak om vrede en welvaart voor burgers van beide regio's te verzekeren en invloed uit te oefenen op de toekomstige internationale op regels gebaseerde orde. De EU-CELAC top op 17 en 18 juli a.s. biedt een grote kans om een impuls te geven aan de relatie tussen de EU en LAC om partners bij uitstek te worden. De Commissie en HV roepen de Raad en het EP op om de nieuwe agenda zoals voorgesteld in deze mededeling te omarmen en samen met de regio te werken aan een hernieuwd strategisch partnerschap op basis van dit voorstel.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

De regio Latijns-Amerika en het Caribisch gebied is een waardevolle en gelijkgezinde partner voor Nederland en de EU. Veel landen zijn in multilateraal verband gelijkgezind op het gebied van de bescherming van de multilaterale rechtsorde, mensenrechten en democratie. De regio is belangrijk voor klimaatmitigatie en de transitie naar duurzame energie, toegang tot kritieke grondstoffen en voedsel, en de diversificatie en verduurzaming van onze toeleveringsketens. Ook zijn verschillende

⁶ Het door de Europese Commissie gefinancierde programma EL PAcCTO 2.0 biedt technische assistentie in de strijd tegen georganiseerde transnationale misdaad in de LAC-regio.

⁷ Regionale overeenkomst inzake toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied.

landen in de regio essentiële partners bij het behalen van onze klimaatdoelstellingen. Het Koninkrijk, met Curaçao, Aruba en Sint-Maarten zelf onderdeel van deze regio, heeft direct belang bij een stabiele en veilige Caribische regio. Het kabinet is dan ook voorstander van verdieping van het partnerschap tussen de EU en LAC-regio⁸. Het kabinet ziet kansen om de samenwerking tussen de EU en de regio te verdiepen op terreinen als internationale rechtsorde en multilateralisme, de aanpak van grensoverschrijdende georganiseerde criminaliteit, klimaat, biodiversiteit, water en kritieke grondstoffen. Ook op het terrein van handel en investeringen, onder meer in het kader van de energietransitie, is Nederland in algemene zin voorstander van een ambitieus en proactief EU-handelsbeleid.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet verwelkomt de gezamenlijke mededeling, die grotendeels overeenkomt met de Nederlandse inzet. De mededeling sluit goed aan bij de Nederlandse wens om betrokkenheid bij deze regio te vergroten in de huidige geopolitieke context. Het kabinet vindt het belangrijk dat de visie van de LAC-regio zelf en diens behoeften aan samenwerking met de EU in ogenschouw worden genomen bij de ontwikkeling van dit partnerschap, zodat een langdurige en gelijkwaardige samenwerking wordt opgebouwd.

Ten eerste steunt het kabinet het uitbreiden van het politieke partnerschap met de regio, inclusief het houden van regelmatige toppen, het investeren in samenwerking met strategische partners in de regio en het aanhalen van banden op multilateraal niveau. Zoals aangegeven in het beleidskader mondiaal multilateralisme⁹ bestaan al langer zorgen over de toekomst van de op regels gebaseerde multilaterale orde. De naoorlogse wereldorde met waarden zoals democratie, rechtsstaat en mensenrechten is onder druk van schuivende mondiale machtsverhoudingen aan het veranderen en ook in het multilaterale systeem tekent zich een herschikking van politieke invloedssferen af. De mededeling sluit goed aan bij de wens van het kabinet om samen met EU-bondgenoten samenwerking met andere partners te intensiveren en op gedeelde belangen een gezamenlijke agenda te ontwikkelen. Het kabinet verwelkomt ook de aandacht die de mededeling geeft aan het belang van het versterken van politieke aandacht voor het Caribisch gebied. Daarbij vindt het kabinet het belangrijk samenwerking te ontwikkelen die tegemoet komt aan de belangen van de *Small Island Developing States* (SIDS), specifiek wat betreft hun kwetsbaarheid in relatie tot klimaatverandering. Het kabinet zal hiervoor aandacht vragen bij de Europese Dienst voor Extern Optreden en de Commissie. Over de ondertekening van de in de mededeling genoemde Post-Cotonou-overeenkomst tussen de EU en de OACPS is nog geen unaniem besluit genomen. Nederland is, met een groot aantal lidstaten, voorstander van ondertekening en heeft daar meermaals voor gepleit.

Wat betreft de ambitie van de HV en de Commissie om de gemeenschappelijke EU-LAC handelsagenda te versterken, geldt dat het kabinet in lijn met het coalitieakkoord (bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77) voorstander is van een actief handelsbeleid, waarvan handelsakkoorden een belangrijk onderdeel uitmaken. Daarbij blijft onverminderd van kracht dat het kabinet elk onderhandelingsresultaat afzonderlijk beoordeelt, en pas een

⁸ Zoals aangegeven in de Geannoteerde Agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 4 mei 2023 (Kamerstuk 21 501-04, nr. 258), de Geannoteerde Agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken van 26 juni 2023 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2687) en de Geannoteerde Agenda voor de Raad Algemene Zaken van 27 juni 2023 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2669).

⁹ Kamerstuk 36 200 V, nr. 72.

positie zal bepalen over de genoemde handelsakkoorden nadat de Commissie alle daartoe noodzakelijke stukken aan de Raad heeft voorgelegd ter besluitvorming. Dit geldt zowel voor het gemoderniseerde *Advanced Framework Agreement* en het interim- handelsakkoord met Chili, voor de modernisering van het associatieakkoord inclusief handelsdeel met Mexico, als voor het mogelijke EU-Mercosurakkoord¹⁰. Conform de kabinetsreactie op Kamermoties (Kamerstuk 34 682, nr. 125 en Kamerstuk 21 501-02, nr. 2618) over een EU-Mercosurakkoord¹¹, bepleit het kabinet binnen de EU dat een mogelijk EU-Mercosurakkoord een integraal associatieakkoord blijft. Besluitvorming over een mogelijk EU-Mercosurakkoord vindt in de Raad naar verwachting niet voor 2024 plaats. Het kabinet steunt verder het voornemen om EU-LAC-samenwerking binnen de WTO te versterken.

Het kabinet steunt partnerschappen met de regio voor een eerlijke, groene en digitale transitie via een *Global Gateway*-investeringsagenda¹² en *Team Europe*-benadering, zoals weergegeven in de derde pijler van het voorstel. Het kabinet verwelkomt het Global Gateway-initiatief en Team Europe-benadering waarbij via partnerschappen en een investeringsagenda wordt geïnvesteerd in een eerlijke, groene en digitale transitie, waaronder kritieke grondstoffen. Dit sluit goed aan bij het versterkte engagement met de regio, als antwoord op de geopolitieke en geo-economische werkelijkheid. Door de zichtbaarheid van EU-activiteiten te vergroten en deze meer strategisch in te zetten kan deze relatie potentieel beter vertaald worden in geopolitieke invloed en kan de EU zich profileren als betrouwbare voorkeurspartner. Het kabinet merkt op dat de investeringsagenda nog wel verdere uitwerking (en uiteraard implementatie) behoeft.

Het kabinet verwelkomt in het bijzonder de aandacht voor samenwerking en partnerschappen op het gebied van kritieke grondstoffen, zoals lithium. Argentinië, Bolivia en Chili bezitten 60% van de geïdentificeerde lithiumvoorraad. De Europese Commissie tekende op 13 juni jl. een *Memorandum of Understanding* met Argentinië over een partnerschap op het gebied van kritieke grondstoffen en wil in juli 2023 ook een partnerschap met Chili sluiten. Ook is de EU in gesprek met Brazilië. De partnerschappen passen bij het geopolitieke belang van kritieke grondstoffen en sluiten aan bij de ambities van het kabinet om o.a. de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen op de middellange termijn te vergroten, zoals uiteengezet in de nationale grondstoffenstrategie¹³. Hierbij zet Nederland in op partnerschappen die wederzijds profijtelijk zijn: partnerschappen die bijdragen aan investeringen in winning en verwerking van kritieke grondstoffen en opbouw van lokale productiecapaciteit, die leiden tot meer kennisuitwisseling en innovatie en die leiden tot het verhogen en harmoniseren van standaarden voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarnaast heeft de EU met de *Critical Raw Materials Act* nu het momentum om meer ambitie en daadkracht te tonen op het gebied van kritieke grondstoffen. Diversificatie van handelspartners is een belangrijk handelingsperspectief om de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen te vergroten. Daarom zet het kabinet naast de EU-partnerschappen ook in op bilaterale samenwerking, onder andere door samen met bedrijven te bezien wat de kansen zijn voor samenwerking met Latijns-Amerika.

¹⁰ De huidige stand van zaken t.a.v. de lopende onderhandelingen over handelsakkoorden is opgenomen in de bijlage bij Kamerstuk 21 501-02, nr. 2660.

¹¹ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2636.

¹² Kamerstuk 22 112, nr. 3282.

¹³ Kamerstuk 32 852, nr. 224.

Daarnaast steunt het kabinet de inzet op duurzame energie, en specifiek groene waterstof¹⁴. Zo zijn in 2021 met Chili en Uruguay gezamenlijke verklaringen getekend om te verkennen hoe de Nederlandse overheid kan samenwerken op het gebied van de ontwikkeling van export-importketens voor groene waterstof. Daarnaast is er veel aandacht voor kennisdeling op het vlak van certificering van exportcriteria en het opzetten van een waterstofinfrastructuur. Bij de ontwikkeling van een internationale waterstofmarkt zet het kabinet tegelijkertijd in op een zorgvuldige ontwikkeling van gelijkwaardige energierelaties. Bedrijven worden geacht te opereren binnen de internationale kaders voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO).

Het kabinet is verheugd met de aandacht voor samenwerking bij de bestrijding van ontbossing en het tegengaan van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies. De voortschrijdende ontbossing in de LAC-regio is zorgwekkend en onderstreept de noodzaak van effectieve Europese inzet om ontbossing uiterlijk in 2030 wereldwijd te stoppen in lijn met internationale afspraken. Hierbij dient nadrukkelijk ook aandacht uit te gaan naar het beschermen en verbeteren van de rechten en bestaansmogelijkheden van inheemse bevolkingsgroepen en lokale gemeenschappen, kleine boeren, en milieu en mensenrechtenactivisten. Het kabinet heeft zich actief ingezet voor de totstandkoming van een ambitieuze EU-verordening voor ontbossingsvrije producten¹⁵ op de EU- markt. Het kabinet acht het cruciaal dat deze wetgeving effectief wordt geïmplementeerd en daartoe wordt geflankeerd door een constructieve dialoog en versterkte samenwerking met productielanden, zodat zij aan de nieuwe voorwaarden voor markttoegang kunnen voldoen. In dit kader verwelkomt het kabinet dan ook het voorstel van de HV en Commissie om samen te werken met LAC om de impact van EU-wetgeving op het gebied van de *Green Deal* te adresseren, in het bijzonder op het gebied van ontbossing. Het kabinet merkt echter op dat dit voorstel nog concretere uitwerking behoeft en zal hiervoor aandacht vragen bij de Commissie.

Nederland zal in besprekingen over het geven van vervolg aan deze mededeling ook aandacht vragen voor de opvolging van de VN-Waterconferentie die in maart 2023 werd georganiseerd. Doel hiervan is het vasthouden van het (politieke) momentum en het verder brengen van de mondiale wateragenda, onder andere door implementatie van de Water Actie Agenda, die niet in de mededeling wordt genoemd.

Het kabinet kan zich ook goed vinden in de overige pijlers van het beoogde partnerschap met de regio, in het bijzonder de aandacht voor de bestrijding van grensoverschrijdende georganiseerde misdaad, *cybersecurity* en de samenwerking op het gebied van democratie, rechtsstaat en mensenrechten.

Het kabinet ziet het versterken van internationale samenwerking als belangrijk onderdeel van de aanpak van grensoverschrijdende georganiseerde misdaad en heeft binnen deze aanpak de LAC- regio geïdentificeerd als prioritaire regio.¹⁶ Het kabinet verwelkomt daarom de aandacht voor dit onderwerp inclusief verwijzing naar het EL PAcCTO 2.0 programma. Het kabinet ziet dit programma als een kans om mede

¹⁴ Kamerstukken 29 023 en 32 852, nr. 431.

¹⁵ Kamerstuk 22 112, nr. 3588.

¹⁶ Conform de Kamerbrief over de toekomstagenda internationaal offensief tegen georganiseerde criminaliteit (Kamerstuk 29 911, nr. 355), zet het kabinet zich in om in internationaal verband de wereldwijd vertakte criminele netwerken, machtsstructuren en verdienmodellen te verstoren en te ontmantelen.

uitvoering te geven aan de opgave van het Coalitieakkoord¹⁷ in de strijd tegen ondermijnende (drugs)criminaliteit, specifiek in de LAC-regio. Daarom heeft Nederland besloten om aan te sluiten bij het Europese consortium dat EL PAcCTO 2.0 zal uitvoeren. Het kabinet zal nauw betrokken blijven bij de verdere vormgeving van het programma en ernaar streven om invloed uit te oefenen op de selectie en uitvoering van activiteiten. Daarnaast werkt Nederland binnen een Europese coalitie intensief met België, Frankrijk, Spanje, Italië en Duitsland samen aan de uitvoering van een gezamenlijk actieplan gericht op het aanpakken van georganiseerde drugscriminaliteit.

De aandacht voor samenwerking aan de bescherming en bevordering van mensenrechten sluit aan bij de prioriteiten van het kabinet, in het bijzonder de strijd tegen straffeloosheid, het tegengaan van discriminatie, de bevordering van gendergelijkheid en de bescherming van kwetsbare personen, waaronder gelijke rechten voor LHBTIQ+. Tevens is de bescherming van mensenrechtenverdedigers en journalisten een prioriteit voor dit kabinet. Binnen de LAC-regio is er specifieke aandacht voor de bescherming van inheemse mensenrechtenverdedigers en milieuactivisten. Dit sluit aan bij de voorgestelde ondersteuning van de Escazú-overeenkomst.

Tot slot geeft de mededeling niet aan hoe EDEO en Commissie deze willen operationaliseren, inclusief met welke financiering, en hoe voortgang zal worden bewaakt. Het kabinet zal in de opvolgende besprekingen over deze mededeling aangeven te hechten aan een werk- of actieplan om voortgang inzichtelijk te maken.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Naar verwachting is er in algemene zin brede steun onder EU-lidstaten en het Europees Parlement voor de mededeling. Lidstaten hebben in de Raad diverse gebieden genoemd waarop zij kansen zien voor de verdieping van het partnerschap met de regio, zoals mensenrechten en multilateralisme, aanpak van grensoverschrijdende georganiseerde misdaad en drugs-handel, energie, klimaat, handel en investeringen, kritieke grondstoffen en digitalisering. Een brede groep lidstaten ziet graag een snelle afronding van handelsakkoorden met de regio.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regedruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft primair betrekking op het beleidsterrein van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB), dat o.a. gericht is op het wereldwijd bevorderen van democratie en mensenrechten en het garanderen van vrede en veiligheid. Op het terrein van het GBVB is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten en geldt dat de lidstaten bevoegd zijn om extern naast de Unie op te treden (artikel 2, lid 4 VWEU). Voor zover de EU een positie heeft ingenomen, dienen de lidstaten deze te respecteren. De mededeling heeft ook betrekking op ontwikkelingssamenwerking en gemeenschappelijke handelspolitiek. Op het terrein van ontwikkelingssamenwerking is sprake van een parallelle bevoegdheid van de EU en de lidstaten. De uitoefening van EU-bevoegdheid belet de lidstaten niet hun eigen bevoegdheid uit te

¹⁷ Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77.

oefenen (artikel 4, lid 4, VWEU). Op het terrein van de gemeenschappelijke handelspolitiek is sprake van een exclusieve bevoegdheid van de Unie (artikel 3, lid 1, onder e, VWEU).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft als doel het strategische partnerschap met de LAC-regio te verdiepen, wat bij uitstek meerwaarde heeft op EU-niveau i.v.m. de politieke en financiële instrumenten die de EU tot haar beschikking heeft en het inherent grensoverschrijdende karakter van de in de mededeling genoemde onderwerpen (multilateralisme, democratie, klimaat, digitalisering). De slagkracht van de EU als geheel is veel groter dan die van lidstaten afzonderlijk en de voornoemde doelstelling kan onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd. Voor zover de mededeling betrekking heeft op de gemeenschappelijke handelspolitiek is het subsidiariteitsbeginsel niet van toepassing, gegeven de exclusieve bevoegdheid van de EU op dit terrein.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft als doel het strategische partnerschap met de LAC-regio te verdiepen. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken en gaat niet verder dan noodzakelijk. De door de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger aangedragen prioriteiten dragen bij aan de overkoepelende doelstelling van de mededeling om de samenwerking met de LAC-regio te intensiveren. De in de mededeling voorgestelde acties en maatregelen zijn geschikt om het strategische partnerschap met de LAC-regio te verdiepen. Dit is het geval omdat deze inzetten op het intensiveren van de betrekkingen met de landen in de regio op een breed scala aan beleidsterreinen waarop er voldoende kansen zijn voor het versterken van de samenwerking en die van strategisch belang zijn voor de EU. De voorgestelde acties en maatregelen gaan niet verder dan noodzakelijk omdat deze voldoende ruimte laten voor betrokkenheid van de lidstaten.

d) Financiële gevolgen

Het kabinet zal de Commissie vragen wat het financieel beslag van de in de mededeling genoemde te ontwikkelen projecten zijn. Dit geldt met name voor te ontwikkelen projecten in het kader van de *Global Gateway*-investeringsagenda. De Commissie kondigde medio juni jl. aan dat de EU via *Global Gateway* 10 miljard euro zal investeren in de LAC-regio.¹⁸ Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021–2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Er worden geen gevolgen verwacht voor de Nederlandse begroting. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijk departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Naar verwachting heeft deze mededeling geen gevolgen voor de regeldruk.

¹⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_23_3210.

Het mobiliseren van de Global Gateway investeringsagenda voor de LAC-regio heeft naar verwachting een positief effect op de concurrentiekracht van de EU, zoals aangegeven in het BNC-Fiche over de mededeling over de Global Gateway¹⁹.

Het voorstel poogt de regio's op geopolitiek terrein nauwer aan elkaar te verbinden en het partnerschap te versterken bij o.a. de verdediging van het op regels gebaseerde internationale systeem. Het voorstel biedt een kans om de open strategische autonomie van de EU te versterken, doordat zij diversificatie stimuleert, o.a. middels het aangaan van partnerschappen met derde landen in de LAC-regio.

¹⁹ Kamerstuk 22 112, nr. 3282.